

Magyarország Alkotmánybírósága

1015

Budapest

Donáti u. 35-45.

11

FŐVÁROSI KÖZIGAZGATÁSI ÉS KÖZTARTÁSI BÍRÓSÁG	
KÖZIGAZGATÁSI ÜGYSZAK 10.	
FŐLAJSTROMSZÁM	
KEZDŐIRATON	
Posta / Gyűjtőládák / Személyesen / E-mailen / Faxon	
Érkezett:	2014 -07- 2 1
PÉLDÁNY:	1 + bar IV
MELLÉKLET:	F.I. - F.SOZTUK: meglehet.
FŐLAJSTROMSZÁM:	31882/13
UTÓIRATON:	

17.k.

H

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az [REDACTED] kívül

jegyzett jogi képviselőm útján (ügyvédi meghatalmazás P/1. szám alatt csatolva) a következő

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: 1V / 1367-0 / 2014	
Érkezett: 2014 JÚL 31.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 5 + 4 db	me

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Kúria Kfv.II.37.803/2013/5. számú ítéletét (a továbbiakban: Ítélet) mint alaptörvény-ellenes bírói döntést semmisítse meg.

Kérelmem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének B) cikk (1) bekezdése (a demokratikus jogállamiság elve), és IX. cikke (2) bekezdése (a sajtószabadság és a szabad tájékoztatáshoz való jog).

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 27. §-a, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja az alkotmányjogi panasszal támadott, alaptörvény-ellenesnek tartott bírói döntést, és alaptörvény-ellenessége esetén azt megsemmisíti.

Az Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy ügyében az Ítélet által helyben hagyott közigazgatási határozat elmarasztalta őt a Médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban Mttv.) 12. § (3) és (4) bekezdésében foglalt tilalom megszegéséért, amely értelmében tilos a politikai hírhez hírolvasói véleményt fűzni. A határozatot (a továbbiakban: Határozat) a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság hozta.

A Határozatot, illetve az Ítéletet, mint személyes érintettségre vonatkozó dokumentumokat **P/2.**, illetve **P/3.** szám alatt csatoltam.

A jogsérelmet tartalmazó elsőfokú közigazgatási határozat ellen az Indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz fordult, amely ítéletével hatályon kívül helyezte a határozatot és új eljárás lefolytatására utasította a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságot (a továbbiakban NMHH). A NMHH felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához, amely a jelzett Ítélettel a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az Indítványozó keresetét elutasította.

Az Ítéletet az Indítványozó 2014. június 3-án vette kézhez, az Abtv. 31. § (1) alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés „alapvető alkotmányjogi jelentőségű” (Abtv. 29. §), ugyanis arról van szó, hogy mennyiben korlátozható egy televíziós csatorna (az Indítványozó) szerkesztési szabadsága, így a sajtószabadság a Mttv. egy bekezdésére hivatkozva. Közelebbről: egy tényállítás véleménynyilvánításnak történő minősítésével, és az ezáltal elmarasztalással mennyiben sérül a médiaszolgáltató szabad tájékoztatáshoz és sajtószabadsághoz való joga. A bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról a t. Alkotmánybíróságnak feltétlenül döntenie kell.

I. Alkalmazandó jogszabályok

a) Alaptörvény

B) cikk

„(1) Magyarország független, demokratikus jogállam.

I. cikk

„(...)

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

IX. cikk

„(1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.”

24. cikk

„(...)

(2) Az Alkotmánybíróság (...)

d) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját; (...)

(3) Az Alkotmánybíróság

b) a (2) bekezdés d) pontjában foglalt hatáskörében megsemmisíti az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést;”

b) Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény

„27. § Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és

b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. (...)

43. § (1) Ha az Alkotmánybíróság a 27. § alapján folytatott eljárásában alkotmányjogi panasz alapján megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, a döntést megsemmisíti.

(2) A bírói döntést megsemmisítő alkotmánybírósági döntés eljárási jogkövetkezményére a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit kell alkalmazni.

(3) A bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni.”

c) Médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény

„3. § Magyarországon a mediaszolgáltatások szabadon nyújthatók, a sajtótermékek szabadon közzétehetők, az információk és a vélemények a tömegkommunikációs eszközök útján szabadon továbbíthatók, a nyilvános vételre szánt magyarországi és külföldi mediaszolgáltatások szabadon elérhetők. A mediaszolgáltatás és a sajtótermék tartalmának meghatározása szabad, a mediaszolgáltató és a sajtótermék kiadója felelősséggel tartozik e törvényben foglaltak betartásáért.”

(...)

„12. § (3) A mediaszolgáltató hírszolgáltatást és politikai tájékoztatást nyújtó műsorszámokban műsorvezetőként, hírolvasóként, tudósítóként rendszeresen közreműködő munkatársai bármely mediaszolgáltató által közzétett műsorszámban szereplő politikai hírhez véleményt, értékelő magyarázatot - kivéve a hírmagyarázatot - nem fűzhetnek.

(4) A műsorszámban közzétett hírekhez fűzött véleményt, értékelő magyarázatot e minőségének megjelölésével és szerzőjének megnevezésével, a hírektől megkülönböztetve kell közzétenni.”

II. Tényállás

1. Az Indítványozó által 2012. november 29-én sugárzott Kora esti híradó c. műsor tudósítást közölt egy több párt által szervezett tüntetésről, melyet „Tömegtüntetés a náciizmus ellen” elnevezéssel szerveztek 2012. december 2-ra.

2. A megmozdulásra azt követően került sor, hogy 2012. november 26-án a Jobbik Magyarországért Mozgalom (Jobbik) parlamenti képviselője, Gyöngyösi Márton a következőket hangoztatta az Országgyűlésben: *„Pont itt lenne az ideje egy ilyen konfliktus kapcsán annak, hogy felmérjük azt: az itt élő és különösen a magyar Országgyűlésben és a magyar kormányban hány olyan zsidó származású ember van, aki nemzetbiztonsági kockázatot jelent Magyarország számára.”*

3. Az Indítványozó által készített műsor tudósított a tüntetés előkészületeiről, illetve az arra okot adó eseményről is. A műsorvezető a riportot a következő mondattal vezette fel: *„Minden eddiginél jelentősebb összefogás készülődik vasárnap a parlamenti szélsőjobboldal megkülönböztető kijelentései ellen.”* A műsor beszámolt arról is, hogy a tüntetésen várhatóan kormánypárti és ellenzéki politikusok is fel fognak szólalni, ahhoz támogatóként egyházak és civil szervezetek is csatlakoztak. Ezen kívül kitért arra, hogy a kormánypárt törvénymódosítást kezdeményez a hasonló felszólalások szankcionálhatósága érdekében, illetve megszólaltatták a szóban forgó felszólalás idején levezető elnöki teendőket ellátó képviselőt, Balczó Zoltánt, aki Gyöngyösi Márton képviselőtársaként azt mondta, hogy ha lett volna jogszabály által biztosított lehetősége, megvonta volna a szót párttársától.

4. A Jobbik sajtóosztályának munkatársa kérelemmel fordult a NMHH Médiafelügyeleti Főosztályához a Mttv. megsértésére hivatkozva, amely, elfogadva a kérelmező érvelését, elmarasztalta az Indítványozót.

5. A másodfokú közigazgatási hatóság, a NMHH Médiatanácsa az elmarasztaló határozatot helyben hagyta, lényegében megegyező indoklással. Az NMHH Határozatában kifejtettek szerint az Indítványozó megsértette a politikai hírhez hírolvasói vélemény fűzésére vonatkozó törvényi tilalmat akkor, amikor a „parlamenti szélsőjobboldal” kifejezést a hírtől nem elválasztva, és nem annak vélemény-jellegét jelezve használta.

6. A Határozat ellen az Indítványozó keresetet nyújtott be. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletében (P/4. szám alatt csatolva) a Határozatot hatályon kívül helyezte, és az NMHH-t új eljárás lefolytatására utasította. Indoklásában a bíróság rámutatott, hogy a „parlamenti szélsőjobboldal” kifejezés nem tekinthető véleménynek, hanem tekintettel a széleskörűen, a publicisztikai és a tudományos szakirodalomban is elterjedt használatra, továbbá arra, hogy a Jobbik saját maga is szerepeltet ilyen jelzőt tartalmazó cikket honlapján, tényközlés valósult meg az Indítványozó műsorában.

7. A Kúria Ítéletében a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az Indítványozó keresetét elutasította. Az indoklás szerint az „átlagnéző a »szélsőjobboldali« kifejezés alapján szélsőséges, radikális irányzatra asszociál és ennek a jelzőnek a használata negatív hatást kelt a nézőben. A hírolvasó ezzel egy olyan pártnak titulálta a Jobbikot, amely rasszista, antiszemita és kirekesztő magatartást helyesel, ez pedig véleménynyilvánításnak minősül.” Azt is kifejtette, hogy a vélemény hozzáfűzésének tilalma folytán „nincs jelentősége annak, hogy a vitatott szó erősen negatív töltetű véleményt fejezett-e ki, illetve sérelmes-e a kérelmező számára”.

8. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete nyomán az NMHH 1794/2013. (XII.18.) sz. végzésével (P/5. szám alatt csatolva) új közigazgatási eljárást indított, melyet a Kúria döntéséig felfüggesztett, majd azt annak Ítélete nyomán megszüntette.

Az eljárás ezzel formálisan is megszűnt azzal az eredménnyel, hogy az Indítványozót elmarasztalták.

III. A nemzetközi sztenderdekre való hivatkozás és a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat felhasználhatósága

9. A t. Alkotmánybíróság kimondta, hogy „Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése.” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]; korábban: 22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [41]}

10. Jelen ügy szempontjából kiemelendő, hogy az AB a sajtószabadsággal kapcsolatos korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot kiemelten is irányadónak tekintette. (7/2014. (III. 7.) AB határozat)

11. A sajtószabadságnak az Alaptörvényben szereplő megfogalmazása tágabb, mint a korábbi Alkotmányban szereplő megfogalmazás (Magyarország „*biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.*”). Tekintettel arra, hogy ez a többlet tartalom megerősíti az állam intézményvédelmi kötelezettségét a sajtószabadság érvényesülésével kapcsolatban, az Alkotmánybírósági gyakorlatra való hivatkozásaim döntően a legutóbbi években hozott határozatokat érintik.

12. Előjáróban a nemzetközi sztenderdekkel kapcsolatban – különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Egyezményére (a továbbiakban: Egyezmény) – rámutatok arra, hogy az Egyezményt a hozzá kapcsolódó joggyakorlattal együtt az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok is számos alkalommal figyelembe vették jogalkalmazói tevékenységük során. Mi

több, az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok nem pusztán figyelembe veszik, hanem egyfajta kötelező minimum sztenderdként tekintenek a strasbourgi gyakorlatra, mely alá a magyar jogvédelmi szint semmi szín alá nem mehet. Ebben a körben az Alkotmánybíróság *expressis verbis* kimondta, hogy egyes alapjogok esetében az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (mint például az Egyezmény). Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság (és a rendes bíróságok) által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Bíróság által kibontott) jogvédelem szintje.

13. A *pacta sunt servanda* elvéből [Alaptörvény Q. cikk (2)-(3) bekezdés] következően tehát az Alkotmánybíróságnak és a rendes bíróságoknak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző, „precedens-határozataiból” ez kényszerűen nem következne (1718/B/2010. AB határozat). Minthogy a jelen beadványban hivatkozott alapjogok védelme hasonló módon szerepel mind az Egyezményben, mind az Alaptörvényben, tisztelettel kérem, hogy az idézett strasbourgi gyakorlatra figyelemmel is hozza meg a t. Alkotmánybíróság a döntését. A fentiekén túl a strasbourgi joggyakorlatot azért is figyelembe kell vennie a t. Alkotmánybíróságnak, ugyanis az nem pusztán egy nemzetközi szerződés – az Egyezmény a magyar jog szerves része. Az Egyezményt ugyanis az 1993. évi XXXI. törvény közvetlenül inkorporálta a magyar jogrendszerbe, így az abban foglalt jogok közvetlenül alkalmazhatók és alkalmazandók a magyar rendes bíróságok eljárásában, hasonlóan bármely más törvényhez. Minthogy azonban az Egyezményben foglalt egyes jogok tartalmát elsődlegesen a Bíróság bontja ki, így értelemszerűen annak esetjogát is figyelembe kell venni jelen eljárásban az ítélet meghozatalakor.

14. A t. Alkotmánybíróság ezt külön is megerősítette a 36/2013. (XII. 5.) AB határozatában, ahol kimondta, hogy abban az esetben, ha egy adott hazai jogszabály azonos tartalmú az Egyezményben, vagy annak valamelyik Kiegészítő Jegyzőkönyvében foglalt joggal, vagy ha e jog biztosítására irányuló kötelezettség teljesítését szolgálja, az Alaptörvény Q) cikkéből az is következik, hogy az Alkotmánybíróságnak tartózkodnia kell az adott jogszabály (vagy jogszabályi rendelkezés) olyan értelmezésétől, amelynek elkerülhetetlen

következménye a vállalt nemzetközi jogi kötelezettség megsértése és Magyarország sorozatos elmarasztalása lenne a Bíróság előtt.

15. Hangsúlyozom ugyanakkor, hogy a strasbourgi esetjogra történő hivatkozásaim nem értékelhetők egy olyan indítványnak, mely „jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására” irányulna.

IV. A bírói döntés alaptörvény-ellenességének okai

A Bíróság esetjoga

16. Jelen ügy tárgya az Indítványozó sajtószabadságának, illetve az ennek részét képező szerkesztési szabadságnak a korlátozása. A Bíróság esetjoga értelmében a szólásszabadság (az Egyezmény 10. Cikke) korlátozása akkor minősül az Egyezménnyel összhangban lévőnek, ha az jogszerűen, legitim cél érdekében történt, és az szükséges egy demokratikus társadalomban (pl. *Mladina D. D. Ljubjana vs Slovenia*, no. 20981/10, 2014. április 14-én hozott ítélet, 35. §).

17. A Bíróság állandó gyakorlata, hogy a „jogszerűség” fogalma az összes egyezményes jog tekintetében érvényesülő előírás (*Rekvényi v. Hungary, Grand Chamber judgment*, no. 25390/04, 20 May 1999, § 59). A jogszerűség fogalmába egyfelől beletartozik az, hogy a jogkorlátozásra formai szempontból a nemzeti jog előírásai szerint kerüljön sor. Másfelől, a jogkorlátozás alapjául szolgáló jogszabályra ún. tartalmi, illetőleg minőségi követelmények is vonatkoznak, mint: előreláthatóság és általánosságban véve az önkényességtől való mentesség (*Rekvényi*, § 59). A Bíróság gyakorlata értelmében (*Kovács v. Hungary* (no. 19325/09., 20 December 2011) a hazai jog előírásaival ellentétes jogkorlátozás nem tekinthető olyannak, mint ami „törvényben meghatározott” (*Kovács*, § 20).

18. A Bíróság a szükségesség tekintetében – szubszidiárius szerepének megfelelően – csak azt vizsgálja egy konkrét ügy kapcsán, amennyiben megállapította a korlátozást, hogy a

Részes Állam által alkalmazott korlátozás indokai elegendőek és megfelelőek-e, illetve hogy arányosak-e az elérni kívánt cél elérése érdekében (*Chauvy és Társai vs. Franciaország*, no. 64915/01, 70. §)

19. A sajtónak a demokratikus közvélemény kialakításában játszott szerepéről a Bíróság több ítéletében szólt. Ebben a körben hangsúlyozza, hogy a sajtónak bizonyos határokat nem szabad átlépnie, különös tekintettel mások emberi méltóságára, ugyanakkor kötelessége, hogy közreadjon olyan információkat és eszméket, amelyek a köz érdeklődésére számot tarthatnak. Sőt, a közvélemény joga is a tájékozódás. A sajtó az újságírói szabadság jegyében akár túlzó és provokáló módon is végezheti ebbéli munkáját „a köz őrkutyájának” (*public watchdog*) szerepében, különösen, ha komoly súlyú közügyről van szó.

20. A szükségesség tekintetében a mérlegelés fontos szempontja, hogy a korlátozásra okot adó kijelentést/írást széles kontextusban, összefüggéseiben kell vizsgálat tárgyává tenni, nem pedig önmagában (*Ungváry és Irodalom Kft. vs Magyarország*, no. 64520/10, 2013. december 3-án hozott ítélet, 40. §). Ehhez kapcsolódóan pedig az eset közérdekűsége is figyelembe veendő tényező (*Bladet Tromsø és Stensaas vs Norvégia* [Nagykamara], no. 21980/93, 1999. május 20-án hozott ítélet, 59. § 62. §).

Az Alkotmánybíróság gyakorlata

21. Az AB gyakorlatában a sajtó szabadsága jelenti egyfelől a sajtótermékekben megjelenő tartalmak, a közlés folyamatának a védelmét mint szubjektív alanyi jogot, másfelől a demokratikus közvélemény megteremését. A sajtószabadság egyszerre eszköze a véleményközlésnek és a tájékozódásnak. „A sajtószabadság egyéni alapjokként abban az értelemben eszköz, hogy felerősíti az egyéni véleménynyilvánítás hatását, és támogatja a demokratikus közvélemény közérdekű ügyekről való tájékoztatását, a közérdekű ügyekkel kapcsolatos véleményformálást. A sajtószabadság jogának gyakorlása révén az alapjog jogosultja aktív alakítója a demokratikus közvéleménynek. A sajtó ezen minőségében ellenőrzi a közélet szereplőinek, intézményeinek tevékenységét, a döntéshozatal folyamatát, tájékoztatja arról a politikai közösséget, a demokratikus nyilvánosságot (a "házőrző kutya" szerepe).”

22. A véleménynyilvánítás szabadsága a kommunikációs jogok, ezen belül a sajtószabadság „anyajoga”. E fontos alapjog korlátozását szűken kell értelmezni, és a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alapvető jogok között (30/1992. (V. 26.) AB-határozat).

23. Az Alkotmánybíróság egy újabb határozatában kifejtette, hogy *„A sajtószabadság a demokratikus és alkotmányos politikai rendszerek egyik legfontosabb intézménye, garanciája és eszköze. A sajtószabadság komplex, több összetevőből álló szabadságjog. A sajtószabadság legfontosabb összetevői: a sajtóalapítás szabadsága, a sajtó-előállítás szabadsága, a sajtóterjesztés szabadsága, a sajtószerkesztés szabadsága, valamint az újságírók és szerkesztők sajtóban megjelenő véleményének a szabadsága.”* (3096/2014 (IV.11.) AB-határozat).

24. A sajtószabadság keretébe mindazon információk és vélemények terjesztésének szabadsága beleértendő, amelyeknek a nyilvánossághoz való eljuttatása nélkül nem létezne demokratikus politikai diskurzus. *„A sajtó tehát a vélemény, az információ, minden a véleményszabadság védelme alatt álló közlést továbbító, másokhoz, meghatározatlan számú lehetséges befogadóhoz, elvben bárkihez, azaz a nyilvánossághoz eljuttató eszköz. Ennek sokáig a sajtó, azaz a nyomtatással való sokszorosítás volt ha nem is az egyetlen (más módok, pl. a színház és a gyűlések mellett), de mindenképpen a leghatékonyabb eszköze.”* (19/2014 (V.30.) AB-határozat).

25. A sajtószabadság mint alapvető jog akként tud funkciója szerint érvényesülni, hogy az általa védett tartalom nem függ a vélemény, információ tartalmától; ehelyett magát a közlés aktusát védi. *„A sajtószabadság mint alapjog védelmi köre az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerint védett vélemény terjesztésére, a nyilvánossághoz eljuttatására terjed ki. A sajtószabadság védelmi köre független a vélemény tartalmától; nem is a vélemény tartalmát védi, hanem a vélemények közlésének folyamatát és eszközeit.”* (Uo.)

26. Tekintettel arra, hogy a sajtószabadság szorosan kapcsolódik a demokratikus közvélemény kialakulásához és működéséhez, amely egy demokratikus jogállamban alapvető jelentőségű, az is alkotmányos jelentőségű kérdés, hogy a sajtótermékek szerkesztőségének szabadsága milyen mértékben korlátozható. *„A sajtószerkesztés szabadságának a korlátozása tehát meg kell, hogy feleljen az alapvető jogok korlátozásával szemben támasztható annak a követelménynek, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással.”* (3096/2014 (IV.11.) AB-határozat).

27. Az alapjog, jelen esetben a sajtószabadság akkor sérül, ha korlátozásának alkotmányossága nem állapítható meg. A korlátozás alkotmányosságához az szükséges, hogy az *„megfeleljen az arányosság követelményének: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem megfelelő arányban legyenek egymással”* (30/1992. (V. 25.) AB-határozat).

A fenti elvek alkalmazása jelen ügyre

- Az alapjogsérelem

28. Jelen ügyben az Indítványozó sajtóvállalkozás sajtószerkesztési szabadságának sérelméről van szó. Az Indítványozó a médiaszolgáltatók tevékenységét szabályozó, szakmai sztenderdeket tartalmazó jogszabályoknak megfelelően készítette a 2012. november 29-én adásba került hírműsort. A riport egy nagy fontosságú, és a közéletet a szóban forgó időben erőteljesen foglalkoztató ügyről készített tudósítást, amelyben megszólaltak politikusok, civilek személyesen, illetve véleményük összefoglalva is közlésre került.

29. A hírolvasó a tudósításban szereplő anyagok előtt rövid felkonferáló szöveget mondott, amely a hírszolgáltatás integráns részét képezte. Az ebben elhangzottak alapjául szolgáltak a közigazgatási hatósági eljárásban hozott jogerős Határozat meghozatalának. A

Kúria ítélete az Indítványozó keresetét elutasította, ezzel az elmarasztaló Határozat hatályban maradt, a tévécsatorna szerkesztési szabadsága pedig sérelmet szenvedett.

- Szükségesség-arányosság teszt

30. Az Indítványozó sajtószabadságának korlátozása megfelelhet az alkotmányosság mércéjének, amennyiben az AB által alkalmazott szükségesség-arányosság teszt alapján egyértelmű, hogy a korlátozás az elérni kívánt cél elérése érdekében szükséges volt, és azzal arányosnak tekinthető, és az alapvető jog lényeges tartalma nem sérül. Az alábbiakban azt mutatom be – figyelemmel az Európai Emberi Jogi Bíróság által alkalmazott joggyakorlatra is –, hogy az Indítványozó alapvető jogának korlátozása nem felel meg ennek a tesztnek.

31. Az Alaptörvény IX. cikkében és az Európai Emberi Jogi Egyezmény 10. Cikkében foglalt sajtószabadság a közösség oldaláról azt takarja, hogy a demokratikus közösségnek joga van a tájékozódásra. Az Mttv. Indoklása szerint *„A média - nem tagadva a szórakoztatásban betöltött szerepét - a közösség potenciálisan leghatékonyabb agorája, a viták eldöntésének, a vélemények ütköztetésének színtere, a cselekvő, öntudatos állampolgár nélkülözhetetlen segítője a számára szükséges ismeretek összegyűjtésében.”*

32. Alkotmányos célként elfogadható, hogy az ezt a fontos közösségi célt is szolgáló tömegművelődések ne válhassanak egy-egy ideológia terjesztőivé olyan módon, hogy a médiafogyasztók számára valóságként tálnak olyan nézeteket, amelyek az újságírói vélemény kategóriájába tartoznak, és amelyek ilyenként egyébként a szerkesztői szabadságból fakadó védelem alá esnek.

33. Mindezek alapján a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye, ezen belül pedig az, hogy a médiafogyasztó számára egyértelmű legyen a közvetített tartalom tény- vagy véleményközlés jellege, alkotmányos célként elfogadható korlátozása lehet a szerkesztői szabadságnak, feltéve, ha a korlátozás szükséges és arányos.

34. Az eldöntendő kérdés ennek kapcsán az, hogy ez az alkotmányosan indokolt cél sérült-e az Indítványozó Híradójának hírszerkesztési eljárása során?

35. Az Indítványozó ügyében az NMHH és a bíróságok előtti eljárásban az volt a kérdés, hogy a „parlamenti szélsőjobboldal” kifejezés tény- vagy véleményközlésnek minősül. A Határozat és az ez elleni keresetet jogerősen elutasító kúriai Ítélet – amely a szerkesztői szabadságot megsértette – azzal érvel, hogy az inkriminált kifejezés a médiaszolgáltató véleményét tükrözte.

36. Annak eldöntéséhez, hogy a tévécsatorna szerkesztő szabadságába beletartozik-e a tudósítás előtti felkonferálásban elhangzott kifejezés, érdemes a kérdést - összhangban a Bíróság esetjogával – tágabb kontextusban értelmezni. A mérlegelés szempontjai ezek alapján a tény és a vélemény viszonya, a versengő tudományos magyarázatok elfogadhatósága, az elhangzott kijelentés konkrét kontextusa. A végső kérdés mindezek után az, hogy engednie kell-e a sajtószabadságnak és a szerkesztői szabadsághoz való jognak a konkrét ügyben a kiegyensúlyozott tájékoztatáshoz fűződő alkotmányos értékkel szemben.

37. Gyöngyösi Márton kijelentéséhez hasonló szellemiségű jogszabályt fogadott el a Magyar Királyság Országgyűlése 1939-ben (1939. évi IV. tc), amely a következő előírást tartalmazta „4. §. Zsidót nem lehet az országgyűlés felsőházának tagjává megválasztani, kivéve az izraelita hitfelekezet képviselőjére hivatott lelkészeket. (...) zsidót csak akkor lehet országgyűlési képviselőnek (...) megválasztani, ha ő maga és szülői - amennyiben szülői az 1867. év december hó 31. napja után születtek, ezeknek szülői is - Magyarországon születtek és a törvényben meghatározott egyéb előfeltételeken felül hitelt érdemlően igazolja azt is, hogy szülői vagy - amennyiben szülői az 1867. évi december hó 31. napja után születtek - ezek felmenői az 1867. évi december hó 31. napja óta állandóan Magyarország területén laktak.”

38. A jogszabályt megelőzték a *numerus clausus* típusú korlátozó törvények (1920, 1938), és olyanok követték, amelyek az élet minden területére kiterjedően jogkorlátozó rendelkezéseket léptettek életbe a zsidónak minősített magyar állampolgárokkal szemben.

39. Az elhangzott parlamenti felszólalás éppen azért generálta kormánypárti- és ellenzéki politikusok együttes fellépést, amely ritka jelenség az utóbbi évek magyarországi belpolitikai életében, mert az idézett zsidótörvények szellemiségét idézte fel, nyíltan antiszemitának minősíthető.

40. A parlamenti képviselő kijelentéséről való tudósítás sajtószabadság általi védelme kapcsán az elhangzottakat ebben az összefüggésben kell értelmezni. A felszólalásban elhangzott javaslatot („Pont itt lenne az ideje egy ilyen konfliktus kapcsán annak, hogy felmérjük azt: az itt élő és különösen a magyar Országgyűlésben és a magyar kormányban hány olyan zsidó származású ember van”) a tudósítás tartalmilag így foglalta össze: „„Minden eddiginél jelentősebb összefogás készülődik vasárnap a parlamenti szélsőjobboldal megkülönböztető kijelentései ellen.” Valójában tehát „megkülönböztető kijelentésnek” nevezte azt, hogy a képviselő „felmérést” kívánt készíteni. A szerkesztői szabadság jegyében és a konkrét mondat különböző értelmezési tartományainak figyelembe vételével összefoglalta az elhangzottakat.

41. Nyilvánvaló, hogy a médiaszolgáltatók nap mint nap alkalmazzák azt a műsorkészítési technikát, hogy egy politikus vagy közszereplő kijelentéseit összefoglalóan, annak valódi tartalmát tükröző módon közlik. Az is bevett szerkesztői szokás és semmilyen alapon nem támadható, hogy a közszereplőket nem pusztán nevükkel, hanem egy rájuk általánosan alkalmazott jelzővel azonosítják. Így például az LMP-t említik zöldpártként, a KDNP-t kereszténydemokratákként stb. A tájékoztatási kötelezettség és a tájékozódáshoz való jog keretében ugyanakkor nem csak ezeket, hanem valós, ténybeli alapokon nyugvó kiegészítő információkkal is szolgálnak akkor, amikor hírtudósítást közölnek. Ez a szerkesztői szabadság megnyilvánulásának egyik formája, amely alkotmányos védelmet élvez. A médiaszolgáltató akkor „csapja be” a nézőt/hallgatót, ha a közölt információt tényként közli, miközben az saját véleménye. Bevett jelzők használata – hiszen azok tartalmát nem a médiaszolgáltató határozza meg, azt „készen kapja”, azokat csak felhasználja – nem minősül ilyen típusú saját vélemény hangoztatásának.

42. Anélkül, hogy az objektív tények ismeretelméleti kérdéseibe mélyebben belemennék, jelzem, hogy önmagában annak is könyvtárnyi szakirodalma van, hogy mit tekinthetünk „ténynek”. Gyakran közelítő megfogalmazásaink vannak dolgokról, amelyeket ténynek gondolunk, és ezeket ténykijelentéseknek nevezzük. Ami biztosan állítható: a tényállítás olyan jelenségre vonatkozó kijelentés, amely tudományos kutatással alátámasztott és/vagy a közösség által aktuálisan elfogadott tartalmat takar.

43. A konkrét esetben az Indítványozó által tett hírolvasói kijelentés mindkét feltételnek megfelelt. Egyfelől ugyanis számos tudományos publikáció használja a Jobbikra a „szélsőjobbboldali” kifejezést (lásd pl. a P/5. szám alatt csatolt tanulmányt), a tudományos diskurzus jellegéből fakadóan pedig értelemszerűen vannak olyan nézetek, amelyek nem ezt a kifejezést tartják a legalkalmasabbnak a Jobbik Magyarországért Mozgalom leírására. Ráadásul a jelen ügyben használt „parlamentari szélsőjobb” mindösszesen a Jobbik parlamenti patkóban elfoglalt helyére utalt, az pedig nehezen vitatható tény, hogy a Jobbik a parlamenti jobbboldali pártok közül a legradikálisabb – öndefiníciója szerint is – így a parlamenti jobb szélén helyezkedett és helyezkedik.

44. A hazai és más európai országok médiaszolgáltatóinak szóhasználata arról tanúskodik, hogy a „parlamentari szélsőjobbboldal” kifejezés a közélettel és a Jobbikkal foglalkozók körében széles körben elterjedt.¹ Ez ellen valójában egyedül a Jobbik tiltakozott, és fontos tényező, hogy e tiltakozás az utóbbi éveket megelőzően nem mutatható ki. Arra is utal mindez, hogy a Jobbik öndefiníciójának állítólagos változásán kívül nincs olyan jelenség, amely kétségbe vonná azt, hogy a párt leírásának egyik lehetséges formája a „parlamentari szélsőjobb” kifejezés. Megjegyzem, ebben a körben a Jobbik öndefiníciója teljesen mellékes, a kérdés csupán az, hogy a Jobbik egyértelműen azonosítható-e külső szemlélők számára a „parlamentari szélsőjobb” kifejezésből. Erre a kérdésre a válasz a fentiekben kifejtettek alapján egyértelmű igen.

¹Vö. például: <http://www.channel4.com/news/hungary-jobbik-far-right-militias-jewish-congress>,
<http://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/wahlerfolg-der-rechtsextremen-jobbik-partei-in-ungarn-12891609.html>
<http://www.slate.fr/story/85809/hongrie-galaxie-jobbik>

45. Ennek kapcsán hangsúlyozom, hogy tudományos vagy politikai természetű viták eldöntése nem lehet a bíróság feladata. Jelen ügyben nagy hangsúlyt kell kapnia annak a ténynek, hogy az ügy valójában a Jobbik feljelentésére indult. Jelen eljárás tehát nem volt más, mint a Jobbik azon küzdelmének része, hogy magáról levetesse a szélsőjobbboldali jelzöt. Ehhez viszont egy bíróság nem asszisztálhat, nem nyújthat segítséget ahhoz, hogy egy politikai erő jogi eszközökkel cenzúrázza a média egy szereplőjét. A Jobbiknak ezt a célt más, politikai-kommunikációs eszközökkel kell elkérnie, mely nem lehetetlen – elég csak arra gondolnunk, hogy a FIDESZ-t ma már senki nem nevezné baloldali radikális pártnak. Az arculatváltás tehát jogi eszközök nélkül is megoldható és oldandó meg, az Indítványozó elleni szankció tehát bizonyosan nem megfelelő és arányos korlátozó eszköz az Indítványozó emberi jogai tekintetében.

46. Az egyébként is elképzelhetetlen, hogy a hírtudósítások megfogalmazásakor kizárólag olyan jelzőket lehessen használni tények, jelenségek megjelölésére, amelyek tekintetében konszenzus van, vagy ami még elképzelhetetlenebb, az érintett személye önképével megegyezik. Ez a szerkesztési szabadság teljes ellehetetlenüléséhez vezetne, és a sajtószabadság súlyos sérelmét jelentené. Ezzel szemben az tekinthető az alkotmányos védelmen kívül álló, a médiafogyasztót becsapó szerkesztői gyakorlatnak, ha egy kifejezés önkényesen, a szubjektív véleményalkotás keretében hangzik el, és tényként közvetítik. Jelen esetben nem ez történt.

47. Az Indítványozó szerkesztői szabadsága körében, újságírói szakmai meggyőződésének és az inkriminált kifejezések kontextusának és súlyának megfelelően tájékoztatta a nézőket egy szerveződő tüntetésről, és eközben használt egy olyan jelzöt, amelyet korábban is széles körben alkalmaztak a Jobbikra a közbeszédben, szélsőjobbboldaliként azonosítva ezt a politikai erőt. A szóban forgó jelző a Jobbik Magyarországért Mozgalomnak – tudományos tanulmányok által igazolhatóan – egy lehetséges leírása, széles körben használt, abból a Jobbik egyértelműen és objektíven beazonosítható. Hangsúlyozom, hogy önmagában ennek a jelzőnek a használata a Jobbikról semmilyen „véleményt” nem fejezett ki. Ebben a körben éles distinkciót kell tenni; önmagában az, hogy egy jelző negatív értékítéletet hordozhat – megjegyzem, sokan a szélsőjobbboldali jelzöt pozitívan értékelik –, használata során nem feltétlenül testesít meg használója részéről (negatív) véleménynyilvánítást.

48. Másképpen fogalmazva: arról nem az Indítványozó ATV tehet, hogy a Jobbik szélsőjobboldali párt – vagy legalábbis a magyar társadalomban nagyon sokan ekként azonosítják. Ezt a jelzőt – anélkül, hogy annak tartalmával azonosulna – minden további nélkül használhatta annak a ténynek/történésnek a közlésére, hogy a Jobbik egy politikusának megnyilvánulás ellen tömegrendezvényt szerveztek. Az inkriminált jelzőt az Indítványozó a hírműsorában új tartalommal nem töltötte meg, mindösszesen a régi, mások által is bevett tartalommal használta, így „véleménynyilvánításnak” is csak nagyon nehezen értékelhető megnyilvánulásról van szó.

49. A politikai nyelvhasználatot is uraló pluralizmusból is következően magától értetődő, hogy egyes politikai jelenségek, megnyilatkozások, mozgalmak elnevezései, az ezeket illető jelzők is sokfélék lehetnek. Egyes kutatók egyenesen a pártok által viselt „terminológiai hidegháborúról” (Filippov Gábor) írnak annak kapcsán, hogy a pártok tevékenységének egyik legfontosabb fókusza saját maguk elhelyezése a politikai térben, amely a nyelvben kezdődik, így amelynek első és mindent áthatóan fontos lépése önmaguk megnevezés.

50. Nyilvánvaló, hogy amennyiben az újságírók csak azokat a kifejezéseket, jelzőket használhatnák hírtudósításaik megfogalmazásakor, amelyeket az érintett mozgalmak önmagukra használnak, a sajtó a pártok saját politikai célkitűzései és az általuk teremtett nyelvi kódok foglyaivá válnának.

51. Ebben az esetben a sajtó képviselői az egyes pártok önmeghatározásának megerősítőjeként funkcionálnának, nem pedig a sajtószabadság adta lehetőségek és korlátok között, autonóm, szakmailag megalapozott tartalmakat készítő újságírókként, amint az a sajtó alkotmányos szerepéből és feladatából következik.

52. Ez olyan mértékben korlátozná a sajtó hírtudósításokkal kapcsolatos mozgásterét, amely teljesen kiüresítené a hírműsorok szerkesztői munkáját, illetve egyszerű szócsövekké degradálná a demokratikus közvélemény alakításában fontos közvetítő szerepet játszó

hírújságírást. Egy történelmi példával illusztrálva ennek abszurditását: az 1950-es évek Magyarországnak közállapotaira teljességgel alkalmatlan és félrevezető az uralkodó kommunista párt által hangoztatott „népi demokrácia” kifejezés eredeti érteleme szerinti használata, hiszen a népszuverenitás eszméjében gyökerező demokrácia helyett egypárti diktatúra volt az országban.

53. Hasonlóképpen: amennyiben alkotmányosan korlátozhatónak tekintenénk az Indítványozó hírszerkesztési eljárását, annak alapján az 1920-as években a Szovjetunióban zajló mezőgazdasági reformokat „erőszakos kollektivizálásának” nevező hírolvasói gyakorlattal szemben sikeresen léphetne fel a szovjet kommunista párt egy meggyőződéses híve.

54. Mindezek alapján az Indítványozó szerkesztői szabadságát szükségtelenül és aránytalanul korlátozták, mert ugyan a törvényi szabályozás célja elfogadható a korlátozás indokául, jelen esetben az Indítványozó élt a sajtószabadság adta jogával, és a demokratikus közvélemény egyik „leghatékonyabb *agorájaként*” megalapozott tényállításokkal tájékoztatta hírműsora keretében a nézőket egy kiemelkedő jelentőségű és súlyos történelmi párhuzamokkal terhelt politikai eseményről.

55. Jelen ügyben az Indítványozó elleni szankció enyhének tekinthető, ugyanakkor önmagában az elmarasztalás ténye súlyos következményekkel járhat. Egyfelől azért, a szankciók fokozatosságának elvéből következően egy esetleges következő, hasonló ügyben való elmarasztalás súlyosabb jogkövetkezmény kiszabását vonná maga után, mely egyértelműen elriasztó hatású (a Bíróság terminológiájában „chilling effect”).

56. Másfelől teret nyithat egy olyan jogalkalmazási gyakorlatnak, amelyben egy tetszőleges politikai motivációjú szervezet vagy magánszemély a rá vonatkozó és neki nem tetsző jelzők ellen sikerrel lép fel a médiaszolgáltatókkal és az újságírókkal szemben. Ezzel valójában egy olyan folyamat veheti kezdetét, amelynek egyetlen célja az, hogy a jogszabály betűjébe kapaszkodva megszabja a demokratikus közbeszéd tartalmát

57. A fentiekben részletesen kifejtettek alapján az Indítványozó szerkesztői szabadsága indokolatlan és az elérni kívánt céllal aránytalan beavatkozás történt.

58. Egyúttal rögzítjük, hogy az Indítványozó minden eddigi, a hatósági, illetve a bírósági eljárásban tett nyilatkozatát fenntartja.

V. Kérelem

Összegezve a fentebb részletesen kifejtett indokaimat, a megtámadott bírói ítélet sérti az Alaptörvény IX. cikkében szereplő sajtószabadsághoz való jogot, mert az Indítványozó sajtószabadságának részét képező szerkesztői szabadságát aránytalanul és szükségtelenül korlátozza.

Tisztelt Alkotmánybíróság, a beadványban részletesen kifejtett indokok alapján kérem a Kúria Kfv.II.37.803/2013/5. számon hozott ítéletének és az azt megelőző bírósági és közigazgatási határozatok megsemmisítését.

Budapest, 2014. július 18.

Tisztelettel,

Az Indítványozó képviselőjében:

